

Heeft mevrouw Alzheimer?

Dementie in de dagelijkse praktijk

Marieke Perry, huisarts-onderzoeker

Radboudumc

DEMENTIENET

Herkennen van dementie in de praktijk

Mevr. Hendriks - 84 jaar

- VG: stabiele AP, wervelkanaal stenose, veneuze insufficiëntie en tinnitus
- Al jaren in de praktijk
- Altijd met briefjes op het spreekuur
- Spreekuurbezoek neemt de laatste maanden toe
- Polifarmaciecheck: afbouwen temazepam en oxazepam

U en dementie

- *Hoeveel patiënten bent u in het afgelopen jaar tegengekomen met (verdenking op) dementie?*
- *Hoe heeft u dit aangepakt?*

Voordelen vroege herkenning

- Zekerheid over diagnose
- Mogelijkheid maken toekomstplannen
- Zorg anticiperend en pro-actief
- (Medicamenteuze behandeling eerder mogelijk)
- Psychosociale begeleiding patiënt EN mantelzorg
- Uitstel opname verzorgings- of verpleeghuis

Schulz, 1995

Mittelman 1996

Wat kan je in de eerste lijn?

1. Signaleren cognitieve stoornissen
2. Diagnose dementie syndroom stellen
3. Diagnose AD stellen, indien...
4. Zorgdiagnostiek

Signaleren cognitieve stoornissen

- Gewichtsverlies
- Loopstoornissen
- Sociaal minder actief
- Prikkelbaar, depressief, angstig, onzeker, (ontremming)
- Head-turning sign
- Geen complexe handelingen meer
- Toename spreekuurbezoek

Observatie Lijst vroege symptomen Dementie (OLD)

- Observatie instrument
- Objectieveert wat je zojuist in gesprek gehoord en gezien hebt
- Uitkomst: wel of geen aanleiding cognitieve diagnostiek

Observatielijst voor vroege symptomen van dementie (OLD)

HOOFDASPECT deelaspecten	KENMERKEN	GECONSTATEERD A ja / B twijfel / C nee D niet vast te stellen	TIPS	AANTEKENING
COGNITIE		Omcirkel één antwoord		
Vergeeten	1. Vergeet steeds welke dag het is. 2. Vergeet regelmatig gebeurtenissen die kort geleden gebeurd zijn 3. Kan recent gehoorde verhalen of mededelingen niet meer navertellen	A B C D A B C D A B C D	Aan de orde brengen met sleutelvragen: hoe oud bent u nu? Waarvoor kwam u de vorige keer op het spreekuur? Wanneer bent u voor het laatst geweest?	
Herhalen	4. Valt vaak in herhalingen zonder het zelf door te hebben. 5. Vertelt regelmatig hetzelfde verhaal tijdens een gesprek.	A B C D A B C D	sleutelvraag: hoe gaat het met u? (of: uw partner, familie, kinderen, kleinkinderen)	
Taal	6. Kan regelmatig niet op bepaalde woorden komen. 7. Verliest snel de draad van een verhaal.	A B C D A B C D	observeren tijdens gesprek	
Begrip	8. Aan het antwoord is te merken dat de vraag niet begrepen is. 9. Heeft meer moeite om een gesprek te begrijpen.	A B C D A B C D	observeren tijdens gesprek	
DAGELIJKS FUNCTIONEREN				
Oriëntatie	10. Haalt tijden door elkaar.	A B C D		
GEDRAG				
Facadevorming	11. Verzint uitvluchten.	A B C D		
Afhankelijkheid	12. Geen specifiek item voorbanden.	A B C D	Vergelijken met vroeger. Let op > head-turning = naar partner als iets wordt gevraagd	

IQ-code

- Mantelzorger
- Vergelijk met
10 jr. geleden

4. Onthouden van zijn/haar adres en telefoonnummer.

veel beter	iets beter	niet veranderd	iets slechter	veel slechter
---------------	---------------	-------------------	------------------	------------------

5. Onthouden welke dag en maand het is.

veel beter	iets beter	niet veranderd	iets slechter	veel slechter
---------------	---------------	-------------------	------------------	------------------

6. Onthouden waar iets normaal gesproken ligt.

veel beter	iets beter	niet veranderd	iets slechter	veel slechter
---------------	---------------	-------------------	------------------	------------------

7. Iets weten te vinden dat niet op z'n gewone plek ligt.

veel beter	iets beter	niet veranderd	iets slechter	veel slechter
---------------	---------------	-------------------	------------------	------------------

8. Omgaan met bekende huishoudelijke apparaten.

veel beter	iets beter	niet veranderd	iets slechter	veel slechter
---------------	---------------	-------------------	------------------	------------------

9. Leren omgaan met nieuwe huishoudelijke apparaten.

veel beter	iets beter	niet veranderd	iets slechter	veel slechter
---------------	---------------	-------------------	------------------	------------------

10. Nieuwe dingen leren in het algemeen.

veel beter	iets beter	niet veranderd	iets slechter	veel slechter
---------------	---------------	-------------------	------------------	------------------

11. Het verhaal kunnen volgen in een boek of op televisie.

veel beter	iets beter	niet veranderd	iets slechter	veel slechter
---------------	---------------	-------------------	------------------	------------------

12. Beslissingen nemen over alledaagse dingen.

veel beter	iets beter	niet veranderd	iets slechter	veel slechter
---------------	---------------	-------------------	------------------	------------------

13. Omgaan met geld voor de boodschappen.

veel beter	iets beter	niet veranderd	iets slechter	veel slechter
---------------	---------------	-------------------	------------------	------------------

14. Geldzaken regelen, zoals het pensioen, bankzaken.

veel	iets	niet	iets	veel
------	------	------	------	------

Mevr. Hendriks - 84 jaar

- *Wat gaat u nu doen?*

Wat kan je in de eerste lijn?

1. Signaleren cognitieve stoornissen
2. Diagnose dementie syndroom stellen
3. Diagnose AD stellen, indien...
4. Zorgdiagnostiek

Wanneer is er sprake van dementie?

- Geheugenstoornis
- Stoornis overige cognitieve functies:
 - Handelen, herkenning, taal
 - Begrip, abstractie, planning
- Achteruitgang in dagelijks functioneren
- Helder bewustzijn (geen delier)

Klinische diagnose: die kan dus in de huisartspraktijk
zonder ingewikkeld aanvullend onderzoek gesteld worden!

NHG-standaard

Wanneer is er sprake van dementie?

- (Hetero) anamnese
 - Criteria
 - Beloop
- Observatie/opdrachten geven
- MMSE en kloktekentest

Wanneer is er sprake van dementie?

Dementie gaat ook over planning, over dingen kunnen terugvinden.

Ik heb bijvoorbeeld een nieuwe kast gekocht, maar qua indeling is die heel anders dan mijn oude kast. Daar moet ik zo aan wennen. Ik ben de weg kwijt in die kast. Ik werk nu met mandjes waar alles bij elkaar zit.

Dementie is ook dat je niet meer weet wat er achter de keukenkastjes zit. Ik heb op de deuren aangegeven of er pannen, borden of kopjes in zit

Wanneer is er sprake van dementie?

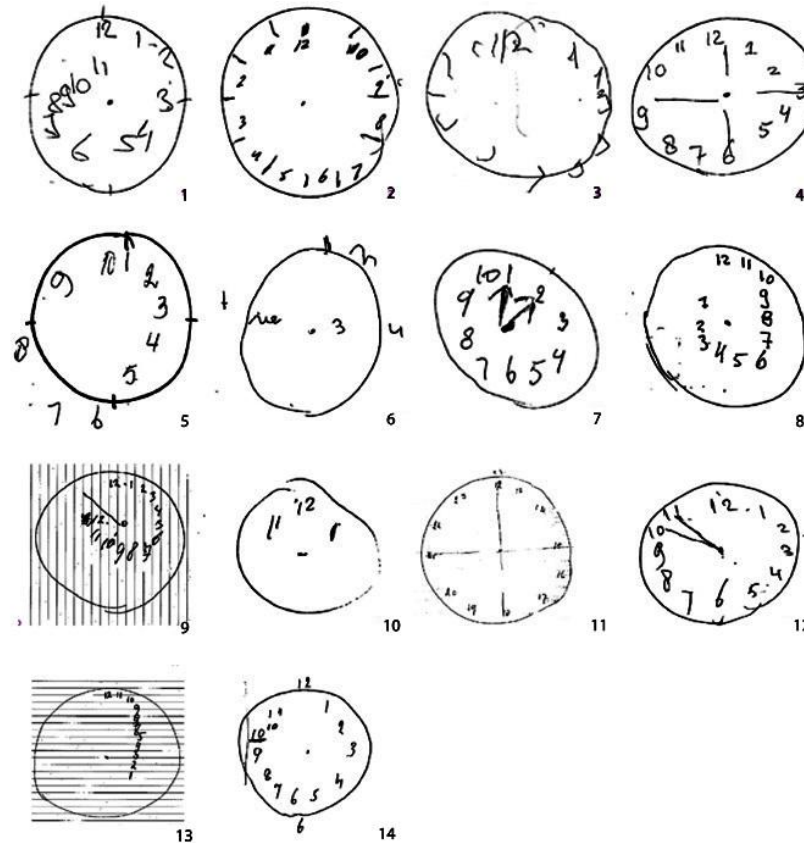
Het is ook niet uit te leggen, als je het niet met je eigen ogen ziet. Als kinderen of gasten komen logeren, dan zien ze eigenlijk pas wat er mis is. Want dan maken ze je 24 uur mee. Dan gaan de ogen open. Mijn eigen kinderen hadden pas door dat er echt iets met me aan de hand was toen ze een weekend bij me gelogeed hebben.

MMSE

Ik ben op het ogenblik bij dokter Dijkshoorn
Die stelt allerlei vragen over
beroepen en dieren

- Maximumscore 30
- ≤ 24 : aanwijzing dementie, geen absolute grens!

Klok teken test

Nieuwe geheugentests

Test your memory test (H&W dec 2013)

- Zelftest
- Beter onderscheid lichte cogn stoornis
- Gem leeftijd 69 jr.

CCD cross culturele dementiescreening

- Begin 2014
- Richt zich vooral op 2^e lijn
- Afname digitaal, 30 min
- Turks, Marokkaans, Surinaams

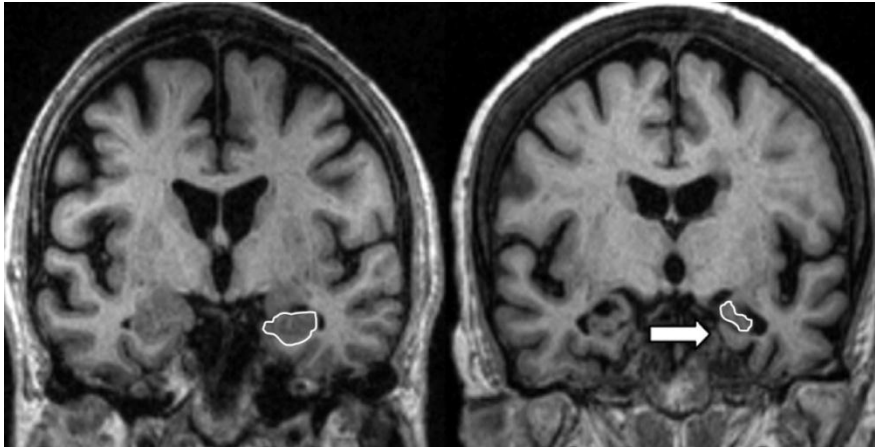
Wat kan je in de eerste lijn?

1. Signaleren cognitieve stoornissen
2. Diagnose dementie syndroom stellen
3. Diagnose AD stellen, indien...
4. Zorgdiagnostiek

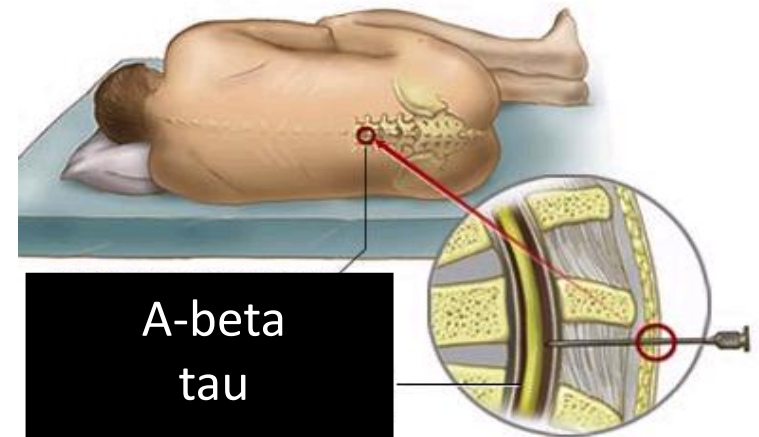
Diagnose AD zelf stellen, indien...

- Patiënt voldoet aan criteria dementiesyndroom
- Patiënt > 65 jaar
- Patiënt lang bekend
- Geen andere stoornissen
- Patroon van achteruitgang langzaam en geleidelijk
- Geen belangrijke comorbiditeit

Ziekte van Alzheimer – aanvullend onderzoek

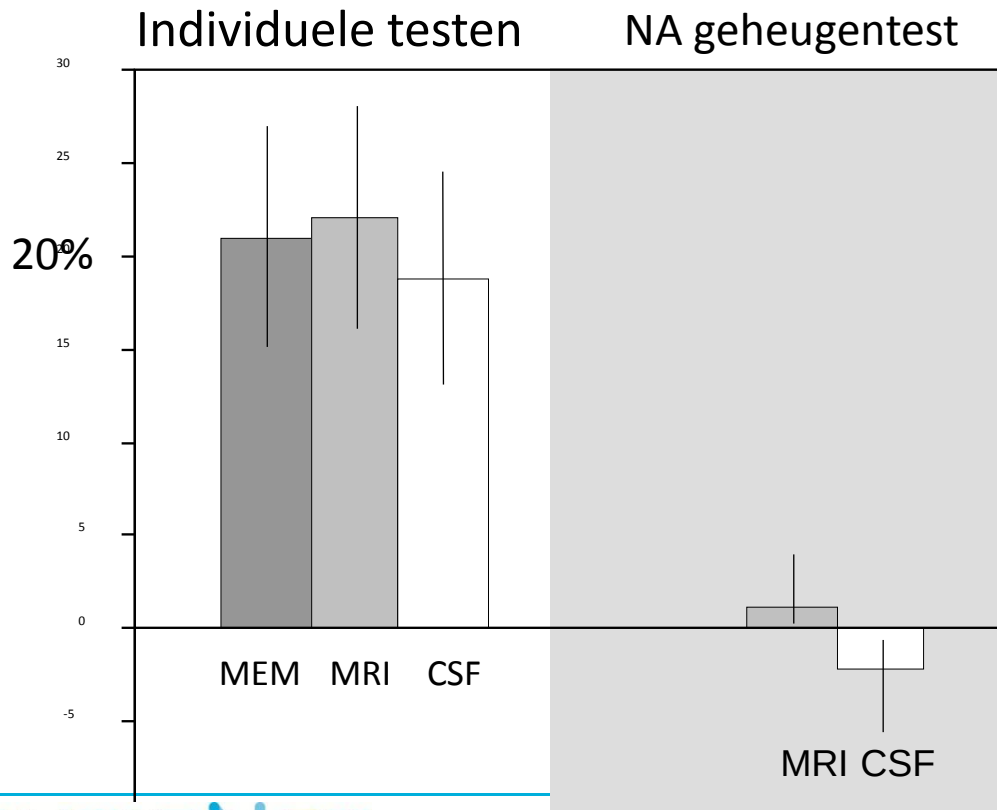
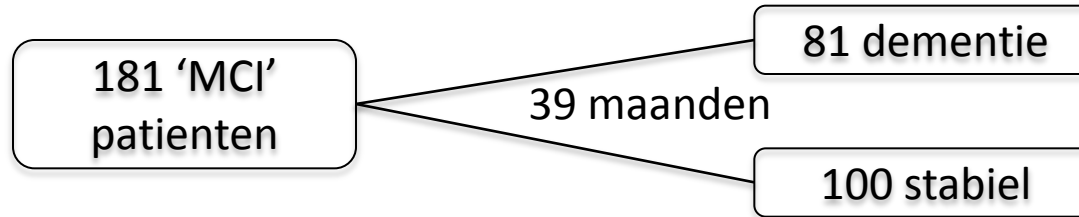

Atrofie

Geheugentesten / neuropsychologisch onderzoek

Toegevoegde waarde biomarkers

Dementie: is het de ziekte van Alzheimer?

- Neurodegeneratief
 - AD/Vasculair/LBD/PDD/FTD
- Andere lichamelijke oorzaken
 - Hartfalen /Hypothyreoïdie / Hypercalciëmie
- Intracerebrale processen
 - NPH, tumor
- Medicatie
 - Anticholinergica
 - Psychofarmaca
- Gemengde etiologie

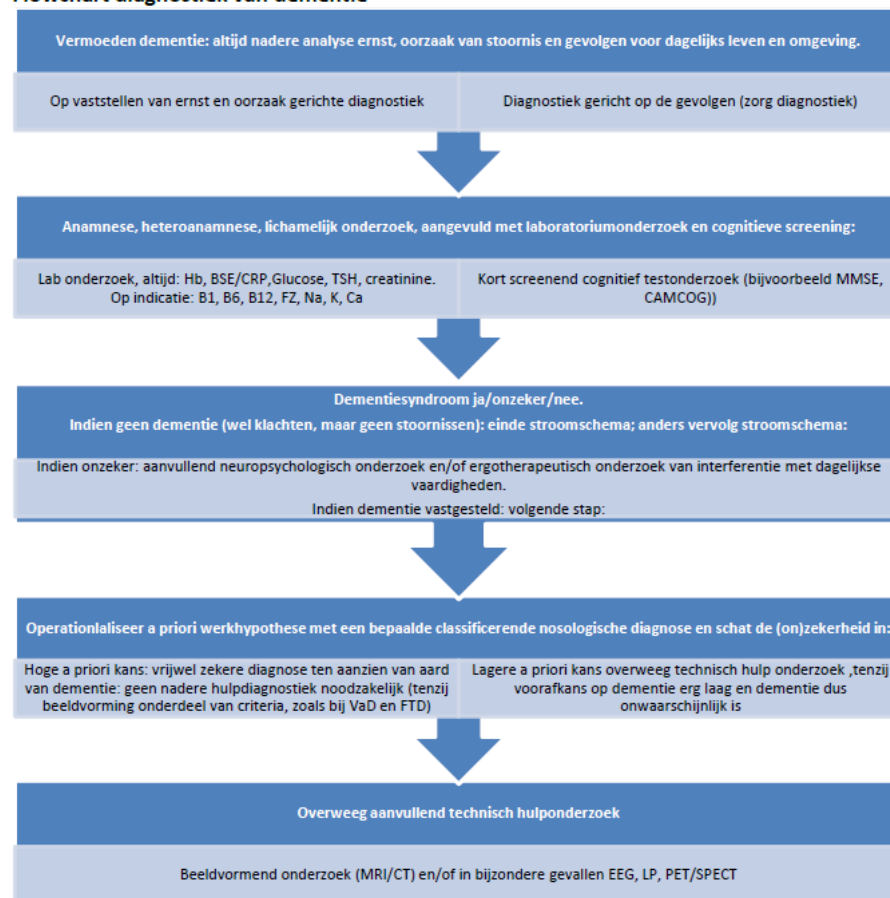
.. en andere oorzaken dementie zijn uitgesloten

- Lichamelijk onderzoek
- Neurologisch onderzoek
- Lab onderzoek

Scan of NPO is niet noodzakelijk!

Nieuwe multidisciplinaire richtlijn

Flowchart diagnostiek van dementie

Wanneer verwijzen voor diagnostiek?

- Als u twijfelt of er sprake is van dementie
- Bij dementie icm afwijkingen bij neurol onderzoek
- Bij patiënten met dementie < 65 jaar
- Bij bijzondere vormen van dementie

Wat kan je in de eerste lijn?

1. Signaleren cognitieve stoornissen
2. Diagnose dementie syndroom stellen
3. Diagnose AD stellen, indien...
4. Zorgdiagnostiek

Zorgdiagnostiek

- Zorgdiagnostiek bv. m.b.v. EASYcare instrument
 - Voor patiënt en mantelzorger!
 - Breed beeld, beter overzicht
- Hulp bij ziektediagnostiek
 - MMSE en kloktekentest
 - Observatie tijdens huisbezoek
 - (Hetero) anamnese
- Zorgplan en zorgcoördinatie

Easycare instrument

- Stelt fysieke, mentale en sociale welzijn van ouderen vast
- Brengt zorgbehoeften in kaart gericht op kwaliteit van leven
- Biedt ruimte voor oudere om eigen behoefte te herkennen en mede doel te bepalen

Mevr. Hendriks - 84 jaar

- *Terugkijkend op de antwoorden van eerder, zijn er dingen die u anders zou doen of beoordelen?*

Take home messages

- Dementie herkennen heeft veel voordelen, ook voor patiënt en mantelzorger
- Dementie is een klinische diagnose en kan dus in de eerstelijns gesteld worden
- www.alzheimer-nederland.nl voor brochures o.a. van verschillende vormen